

Menorca, referent de protecció ambiental

Juanjo Sánchez

Les agendes locals 21 són sinònim de desenvolupament sostenible, encara que aquest concepte no és nou a Menorca. Molt abans de la posada en marxa simultània de les agendes locals als vuit municipis menorquins, l'illa fou declarada per la UNESCO Reserva de la Biosfera, per premiar els esforços per compatibilitzar la conservació dels seus recursos naturals amb l'activitat humana. Deu anys després d'aquesta declaració, Menorca va trobar en l'Agenda Local 21 una eina que ha esdevingut un al·licient fonamental per continuar amb l'aplicació de polítiques renovades per al desenvolupament sostenible. Aquest èxit és possible, sobretot, gràcies a la participació activa de la població, que aporta el seu parer a uns plans d'acció aprovats pels diferents municipis, plans que compten amb un alt percentatge de compliment. Tot plegat fa, si més no, que Menorca sigui capdavantera i fins i tot referent quant a l'aplicació de l'Agenda Local 21

-Quins són els principals objectius complerts per l'Agenda Local 21 a Menorca?

-Ja des de l'any 2001, quan els vuit municipis que integren l'illa de Menorca signaren la Carta d'Aalborg tot comproment-se a aconseguir un desenvolupament sostenible a partir de les agendes locals 21, es fa feina des de la pròpia realitat i idiosincràsia de cada municipi, com és lògic. Des de l'exercici de 2004, quan la Comissió Balear de Medi Ambient del Govern validà els plans d'acció de tots els municipis de Menorca quant a aplicació de l'Agenda Local, hem assolit una implantació dels plans d'acció d'un 60% en tots ells, la qual cosa vol dir que uns plans que s'havien presentat per ser implementats en set anys, doncs nosaltres ja duim el 60% completat, per la qual cosa abans dels set anys, per suposat, haurem de fer revisió i ampliació d'aquests plans.

SUPORT DEL CONSELL

-Com s'aconsegueix que Menorca tenguí els millors percentatges d'implantació d'objectius a les seves agendes locals?

-Bé, aquí les coses es prenen molt seriosament i la gent treballa amb molta serietat quan s'adquireix un compromís. El compromís es va adoptar i bé, els vuit municipis es varen posar mans a l'obra al mateix temps i alhora acabaren els plans d'acció. Llavors, per ordre d'arribada, es validaven per part del Govern. De tota manera, ja es va constituir al seu dia el Comitè Insular que era l'organisme que revisava des de Menorca periòdicament, amb el suport de tècnics de Medi Ambient de la Conselleria del Govern, l'avanç d'aquests plans d'acció. El Consell Insu-

lar de Menorca ja va promoure la redacció d'aquests plans d'acció i la implantació de les agendes locals, i ara mateix el Consell el que fa és donar suport tècnic i d'assessorament a tots els municipis sobre qualsevol qüestió que puguin plantejar respecte de dur endavant el Pla d'acció o bé accions concretes. Llavors també es varen crear un taller de participació ciutadana que funcionen molt bé. Hi ha qüestions que, si bé no estan recollides en el Pla d'acció, sí que es poden tenir en compte si des dels tallers de participació es considera que puguin ser prioritàries. En qualsevol cas, s'ha de destacar que els plans d'acció dels municipis són absolutament transversals, és a dir, no hi ha una partida determinada dins el pressupost municipal que sigui per a l'Agenda Local. En tot el pressupost, en qualsevol actuació de qualsevol departament, existeixen actuacions que estan dirigides al compliment i a la implementació del Pla d'acció i a l'execució de les accions que se'n deriven.

-A causa de les petites dimensions dels municipis de Menorca, quin paper juga el Consell de Menorca en el desenvolupament de l'Agenda Local?

-Nosaltres al seu dia vàrem prendre la decisió de donar suport als ajuntaments, un suport que ells tots sols no poden tenir, suport tècnic, d'assessorament. Per exemple, a l'hora de demanar les ajudes i les subvencions per a les agendes locals que treu el Govern de les Illes Balears, ajudam prou perquè es puguin omplir els formularis, fins i tot perquè es puguin presentar els projectes. Per

una altra banda, el Consell de Menorca també té una línia d'ajudes per a accions concretes dels plans d'acció que s'atorguen amb relació a un projecte concret. Nosaltres tenim, a més, unes agendes locals que són mediambientals i el fet que Menorca sigui Reserva de la Biosfera fa que ajudem en tot allò que podem, per això des de fa ja dos anys es va obrir una línia de subvencions per a projectes concrets dels plans d'acció que tenim en marxa els municipis.

-Com s'ha aconseguit l'interès de Menorca per l'Agenda Local 21?

-L'Agenda Local 21 és un eina molt interessant, entre d'altres coses perquè tenim uns indicadors de sostenibilitat que avaluen quin és el grau de compliment dels objectius. Abans hi havia un munt d'indicadors, els quals han quedat reduïts a una vintena, més els que els ajuntaments han adquirit i que després s'han hagut d'homogeneïtzar, per poder tenir una comparativa almenys cada any. Es tracta d'indicadors que ens ajuden en la presa de decisions i, a més, a veure quin seguiment fem o com podíem avançar en algunes actuacions que de vegades són més difícils, si tenim en compte que els municipis de Menorca són petits amb relació a qualsevol ciutat o poble de població mitjana de la Península. A Menorca no s'ha perdut cap interès en absolut per l'Agenda Local. A més, els indicadors que ens proporciona l'aplicació de l'Agenda Local es calculen anualment. Per tant, cada any es marca per a aquell període quines són les prioritats que es duren endavant. Si tenim en compte, a més, que Menorca està declarada Reserva de la Biosfera i que tenim tota una sèrie d'eines com pugui ser el Pla territorial insular, tot plegat ajuda que l'Agenda estigui en marxa i que funcioni amb el mateix ímpetu que el primer dia. No s'ha perdut l'interès, ben al contrari: s'ha aconseguit que s'integrin les diferents accions del Pla d'acció dins dels pressuposts municipals de forma difuminada en totes les partides.

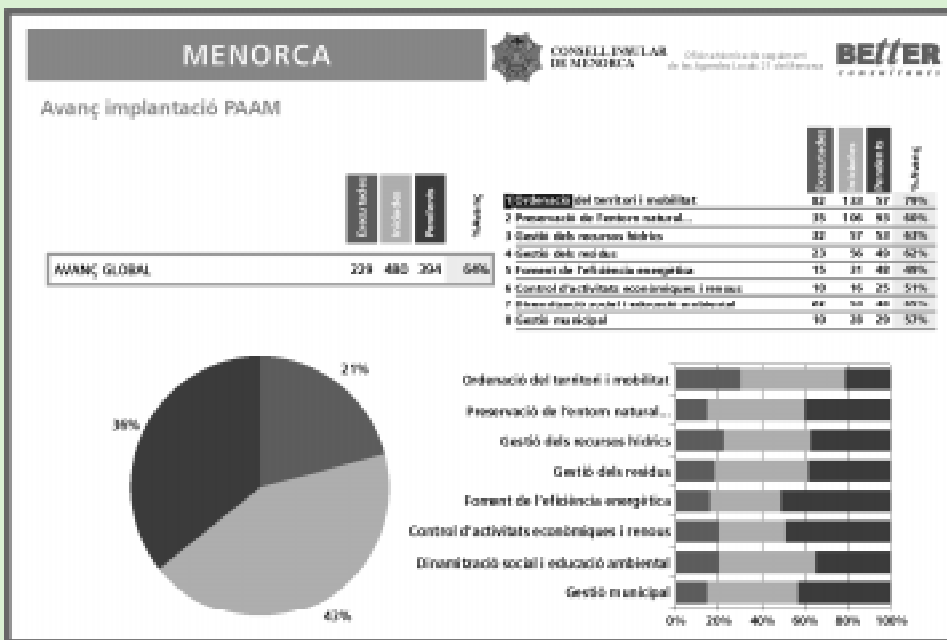
PARTICIPACIÓ CIUTADANA

-On és l'èxit de les agendes locals, en el treball?, en els doblers que s'atorguen mitjançant subvencions?

-L'èxit es desprèn de la participació ciutadana i de l'interès de tots els municipis. És a dir, l'ajuntament és un impulsor, el Consell és un altre impulsor, però allò que realment du endavant els plans d'acció és la participació ciutadana. Per tant, aquesta és la part més important de les agendes locals, ja que intentar dur endavant projectes d'aquest tipus sense el suport ciutadà és un poc perillós. És per això que nosaltres donam molta importància a la participació de la gent en general, d'entitats o qualsevol associació o organització.

- Com s'articula la participació ciutadana en les accions de les agendes locals i com respon la gent?

-Els ciutadans responen molt bé, d'una altra manera això

Avanç d'implantació dels Plans d'acció ambientals. Data: juny de 2006.

no funcionaria. En aquest sentit els tallers de participació ciutadana són essencials. A cada municipi n'hi ha un, i jo diria que ja estan molt consolidats. Per tant, ara el que hem impulsat és la interrelació entre els diferents presidents d'aquests tallers de participació ciutadana, per tal d'intercanviar opinions, experiències i fins i tot obrir el debat sobre punts concrets on és necessari comptar amb més d'una opinió. Aquests tallers funcionen molt bé i enriqueix molt la participació. Cada taller compta amb una junta integrada per un president, un vicepresident i un tresorer. Cada dos o tres mesos es reuneix el taller, on hi ha representades normalment totes les entitats que existeixen als municipis, que són moltes. A Menorca tenim una riquesa d'entitats de tot tipus, culturals, recreatives, esportives, de tota mena, i per tant participen en aquest fòrum de debat ciutadà que dona riquesa i compliment als plans d'acció.

"La declaració de Reserva de la Biosfera constitueix un paraigües enorme sobre Menorca, del qual penja tot allò que es fa, perquè tot està relacionat amb poder mantenir la declaració"

SUBVENCIONS

-Quin suport reben les agendes locals de Menorca per part del Govern balear?

-El suport del Govern consisteix en una línia de subvencions que obre cada any. Per poder optar-hi s'han de presentar uns projectes concrets que normalment reben ajudes. El que passa és que els projectes que s'han de presentar consisteixen en una espècie d'enquesta que ens passen, que és un totxo, on s'han d'especificar tota una sèrie de dades. Entre tots hem d'ajudar que es puguin omplir, perquè la veritat és que els municipis petits no compten amb personal per fer això per ells mateixos, amb la qual cosa hem de donar suport directe des del Consell de Menorca en aquest aspecte. Els qüestionaris, com ja ho hem fet saber al Govern, són complexos, no entenem la complexitat del qüestionari. Però, en qualsevol cas, do-

nam tot el suport tècnic amb la presència de dos tècnics al Comitè Insular d'agendes locals de Menorca que assisteixen a les reunions quan es convoquen.

-És per la complexitat dels informes que s'han de presentar per demanar subvencions que han contractat una consultora externa?

Agendes locals a Menorca, una cursa de fons

Amb la declaració l'any 1993 de Menorca com a Reserva de la Biosfera, s'adoptà al conjunt social insular un compromís per a la sostenibilitat. Emperò, com recorda Irene Staun, tècnica de Medi Ambient del Consell de Menorca, ja des de l'any 2000 "vàrem veure que els anys havien passat i que potser no era ja clara, no s'havia desenvolupat amb el mateix ritme d'anys anteriors, aquesta idea global de desenvolupar tota l'illa d'una manera més sostenible per part dels ajuntaments. "Va ser llavors quan decidírem intentar convèncer-los que existia una bona eina a través de la qual es podia concretar la participació dels municipis en la Reserva de la Biosfera, un instrument que en aquell moment valoràvem: les agendes locals 21", explica Staun.

Arran d'aquesta idea, els ajuntaments menorquins s'adonaren que la proposta els podria suposar molts de beneficis. El Consell de Menorca primer fomentà que els ajuntaments signassin la Carta d'Aalborg, per començar el procés de creació de les agendes.

Staun explica que "en aquest procés el Consell de Menorca sempre va tenir un paper secundari, ja que en un segon pla feia d'impulsor a la vegada que fomentava que els protagonistes reals fossin els ajuntaments. El Consell menorquí és gairebé un coordinador de les agendes locals, però el procés el tiren endavant els mateixos ajuntaments".

Durant el 2002, el municipis menorquins varen començar un procés paral·lel per aconseguir la implantació de l'AL 21. Ja l'any 2004, els vuit municipis que conformen Menorca varen veure aprovats a la Comissió Balear de Medi Ambient els plans d'acció de l'Agenda Local 21 que havien dissenyat dos anys abans. De fet, com relata Irene Staun, "totes les agendes es varen acabar a la vegada, el mateix any i llavors va arribar el moment més complicat i difícil, executar tot allò que s'havia plasmat als plans d'acció. Fou un moment complicat, "ja que des del Consell de Menorca no teníem la experiència d'ara, però de la mateixa manera que anys enrere, amb la coordinació de tots, aconseguírem superar també aquell moment del any 2004. De fet, és bonic veure la important quantitat de projectes que s'han iniciat a les agendes locals 21 Menorca".

Els plans d'acció als municipis de Menorca contenen entre 100 i 200 actuacions, que s'han d'executar en un termini aproximat de deu anys. "Amb l'aprovació dels plans d'acció es varen generar unes expectatives davant la població que havíem de complir", explica la tècnica de Medi Ambient del Consell menorquí, qui considera, a més, que el cas de Menorca "és paradigmàtic quant a participació ciutadana, ja que aquesta es va organitzar des del principi del procés, des de l'elaboració de les memòries de sostenibilitat. Té prou valor el fet que la població menorquina s'hagi organitzat per seguir aquest procés, tot i que ens agradaria que als tallers hi participàs molta més gent".

Del total de projectes presentats pels ajuntaments de Balears dins els plans d'acció, 2.192, gairebé la meitat, 1.081, corresponen als vuit municipis menorquins. A Menorca, el 21% dels projectes presentats han estat ja executats mentre que el 43% s'han iniciat ja. Només el 36% dels projectes inclosos en els plans d'acció de les agendes locals a Menorca resten pendents de començar.

-Per això i perquè la majoria dels ajuntaments no tenen tècnics específics per fer el seguiment dels plans d'acció i perquè en moltes d'ocasions es necessita assessorament o ajuda tècnica per realitzar algun projecte o per valorar en un moment determinat què és el que s'exterioritza. Per tant, per això donam aquest suport i el continuarem donant.

RESERVA DE LA BIOSFERA

-Com influeix que Menorca sigui Reserva de la Biosfera a l'hora de l'aplicació de l'Agenda Local 21?

-La declaració de Reserva de la Biosfera constitueix un paraigua enorme sobre Menorca, del qual penja tot allò que es fa, perquè tot està relacionat amb poder mantenir la declaració. Per tant, les actuacions a Menorca tenen un component ambiental important i, en conseqüència, tots feim feina en aquesta línia. El Pla territorial insular també ens ajuda, perquè suposa posar un límit al creixement urbanístic, eliminar 70.000 places turístiques que hi havia programades, és a dir, no permetre que Menorca deixi de ser el que és i, per una altra banda, que no es pugui interferir en un desenvolupament econòmic sostenible i adequat. Aquest és l'equilibri que volem mantenir.

Es Mercadal: els tallers de participació són una eina imprescindible.

-Dels indicadors de sostenibilitat que s'avaluen, quin són els que millor es compleixen i els que a la societat li costa més assumir?

-A la societat no li costa complir aquests reptes, perquè els té molt assumits. En realitat, els indicadors serveixen més aviat per fer una valoració del progrés del Pla d'acció. Per exemple, per cada un dels vuit municipis de l'illa de Menorca calculen devers 15 indicadors, més 20 que es calculen des del Consell i que són comuns a tots els municipis, indicadors relacionats amb la implantació de l'Agenda Local.

REFERENT DE PROTECCIÓ

-Tot plegat fa que Menorca estigui considerat com a territori capdavanter en l'aplicació de les agendes locals.

-Menorca és capdavantera quant a feina per a la protecció del medi ambient i per controlar el sosteniment, al mateix temps que se cerca un equilibri en el desenvolupament econòmic. Som un referent a nivell de tot l'Estat, on se'ns considera així. Ho som també a nivell de comunitat autònoma, encara que aquí ja no se'ns valora tan bé. Quant a reserves de la biosfera espanyoles, som un referent absolut.